

FOND EVROPSKÉ POMOCI
NEJCHUDŠÍM OSOBÁM

OPERAČNÍ PROGRAM POTRAVINOVÉ A MATERIÁLNÍ POMOCI

2014-2020

ČESKÁ REPUBLIKA

Obsah

1	IDENTIFIKACE PROGRAMU	3
2	FORMULACE PROGRAMU	4
2.1	Situační analýza	4
2.2	Potravinová deprivace	5
2.2.1	Popis intervence	5
2.2.2	Národní systém pro distribuci pomoci	7
2.3	Materiální deprivace u rodin s dětmi ve vážné sociální nouzi	7
2.3.1	Popis intervence	7
2.3.2	Národní systém pro distribuci pomoci	9
2.4	Materiální deprivace osob bez domova, osob ohrožených ztrátou bydlení a osob ve vážné sociální nouzi	10
2.4.1	Popis intervence	10
2.4.2	Národní systém pro distribuci pomoci	11
2.5	Ostatní relevantní informace	12
3	PROVÁDĚNÍ PROGRAMU	14
3.1	Identifikace nejchudších osob	14
3.2	Výběr operací	15
3.3	Výběr partnerských organizací/příjemců dotace	16
3.4	Doplňkovost s ESF	16
3.5	Institucionální uspořádání	18
3.6	Monitorování a hodnocení	18
3.6.1	Monitorování	18
3.6.2	Hodnocení	20
3.7	Technická asistence	20
4	ZAPOJENÍ ZAJÍMAJÍCÍCH SUBJEKTŮ	21
5	FINANČNÍ PLÁN	22
5.1	Plán financování operačního programu	22
5.2	Plán financování dle druhu dotyčné deprivace	22
	Použité zdroje	23
	Právní předpisy a dokumenty	23
	Použité zkratky	24
	Příloha 1: Slovník základních používaných pojmů	25

1 IDENTIFIKACE PROGRAMU

Členský stát:

ČESKÁ REPUBLIKA

Název operačního programu:

OPERAČNÍ PROGRAM POTRAVINOVÉ A MATERIÁLNÍ POMOCI

CCI:

2014CZ05FMOP001

2 FORMULACE PROGRAMU

2.1 Situační analýza

Sociální začleňování a boj proti chudobě je konsistentně jednou z prioritních oblastí národní strategie reforem vlády České republiky (ČR), která v rámci plnění národních cílů do roku 2020 stanovených v Národních programech reforem¹ usiluje prostřednictvím konkrétních opatření v oblasti trhu práce a sociální ochrany o zmírnění chudoby či sociálního vyloučení, čímž přispívá k plnění strategie Evropské unie (EU) „Evropa 2020“.

Mezi priority ČR v kontextu politiky sociálního začleňování definované strategickými dokumenty na národní úrovni² patří vedle zlepšení přístupu osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením na trh práce rovněž zajištění základních zdrojů a důstojného příjmu pro tyto osoby a zlepšení jejich přístupu ke kvalitním, dostupným a komplexním sociálním službám.

Chudobou či sociálním vyloučením bylo v ČR dle posledních statistických dat z roku 2013 ohroženo 14,6 % populace, tj. cca 1.508 tis. osob.³ V mezinárodním srovnání s ostatními členskými státy EU patří ČR mezi země s nejnižším podílem populace ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením⁴. Třebaže jsou rizika chudoby a sociálního vyloučení v porovnání s jinými členskými státy EU obecně relativně nízká, zvláště pak z důvodu poměrně efektivních sociálních transferů, charakteristické pro ČR je, že chudoba je předně soustředěna do určitých kategorií populace, mezi které patří především dlouhodobě nezaměstnaní, neúplné rodiny s dětmi či rodiny s více dětmi⁵ (dětí mladších 16 let ohrožených chudobou a sociálním vyloučením bylo v ČR více než 18 %)⁶.

Situaci osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením v ČR mohou lépe dokreslit právě ukazatele materiální deprivace. ČR zde s hodnotou 6,6 %, tj. cca 678,7 tis. osob, u kterých je identifikována vážná materiální deprivace, mírně zaostává za většinou zemí EU-15⁷. Trendem nedávných let kromě toho je její mírný nárůst u specifických kategorií populace, jako například u rodin s dětmi, a to zvláště v souvislosti s růstem některých povinných výdajů, zvláště výdajů na bydlení⁸. Růst výdajů na bydlení spolu se zvyšováním částečně povinných výdajů (např. na potraviny a základní spotřební zboží) na straně domácností – a to nejenom v důsledku zvýšení DPH, ale i nízké míry růstu reálných mezd v kombinaci s průběžným růstem cen – a ve světle ekonomické recese, vývoje národní ekonomiky a zvyšující se nezaměstnaností je zvláště rizikem pro osoby ohrožené ztrátou bydlení, kterých je dle odhadů

¹ V oblasti boje proti chudobě si vláda ČR stanovila jako cíl zachovat počet osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením na úrovni z roku 2008 (15,3 % celkové populace) a usilovat o snížení jejich počtu o 30 000.

² Mezi relevantní strategie, které akcentují zmírňování chudoby a související materiální deprivace jako prioritu rozvoje ČR patří „Strategie sociálního začleňování 2014-2020“, (2014); „Dlouhodobá vize MPSV pro oblast sociálního začleňování“, (2012); „Koncepce řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020“ (2013); „Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na roky 2011–2015“ (2011) či „Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020“, (2013).

³ EU-SILC 2013, 2014.

⁴ Průměr EU 28 za rok 2012 byl dle předběžných údajů 24,8 %.

⁵ Sirovátka *et al.*, 2013., EU-SILC 2012, 2014.

⁶ EU-SILC 2012, EU-SILC 2013, 2014.

⁷ EU-SILC 2012, 2014.

⁸ Sirovátka *et al.*, 2013.

v ČR asi 100 tisíc.⁹ Mezi domácnosti ohrožené ztrátou bydlení patří předně domácnosti neúplných rodin s dětmi, dlouhodobě nezaměstnaných i osaměle žijících seniorů (ve vážné sociální nouzi).¹⁰ Jako nejzávažnější forma sociálního vyloučení doprovázená extrémní chudobou v důsledku absence bydlení je pak bezdomovectví. Dle nedávných odhadů v ČR žije asi 30 tis. lidí bez domova, tzn. lidí bez přístřeší či bytu.¹¹ Kritickým faktem je, že se dle některých odhadů v poslední době mezi osobami bez domova zvýšil podíl mladých lidí opouštějících institucionální péči (např. dětské domovy, diagnostické a výchovné ústavy), ale právě i rodin s dětmi.¹² Materiální deprivace je v podmínkách ČR charakteristická rovněž pro sociálně vyloučené lokality, které se nacházejí na území celé země. Z tohoto důvodu bude v ČR zvolena podpora operací na území celé ČR, nikoliv podpora pouze regionálně zaměřená.

Vzhledem k výši alokace a záměru zvýšit dopady operačního programu potravinové a materiální pomoci (OP PMP) na situaci nejchudších osob, je nezbytné zacílit poskytování pomoci na skutečně ty nejvíce potřebné jedince či domácnosti. Prioritními oblastmi intervence OP PMP vyplývajícími z identifikace národních potřeb jsou řešení problému nedostatku potravin a základního spotřebního zboží nejchudších osob, kterými jsou osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, zejména materiálně deprivované děti a rodiny s dětmi v hmotné nouzi, osoby bez domova a ohrožené ztrátou bydlení.

2.2 Potravinová deprivace

2.2.1 Popis intervence

Jednou z hlavních charakteristik deprivace je nemožnost dosáhnout potřebného množství kvalitních potravin. V roce 2012 bylo v ČR 12,5 % osob, které si nemohou obden dovolit jídlo obsahující maso¹³, což Světová zdravotnická organizace považuje za základní potřebu. Dostupné údaje rovněž vykazují, že se tento trend za poslední roky zhoršuje. Mezi osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, které trpí nedostatkem potravin, patří převážně rodiny s dětmi, zvláště neúplné rodiny s dětmi. Dle dostupných dat z roku 2009 si více než 20 % dětí, které trpí materiální deprivací, nemohlo dovolit jíst jídlo s masem nebo rybou denně, protože si je rodiče nemohou dovolit koupit.¹⁴ Zvláště u dětí z materiálně deprivovaných rodin v sociálně vyloučeném prostředí dochází k poklesu nutriční hodnoty potravin (např. nedostatek bílkovin a vlákniny), což může představovat v jejich vývoji zdravotní komplikace. Deprivace v oblasti potravin je přirozeně charakteristická rovněž pro osoby bez domova, ohrožené ztrátou bydlení a jiné osoby ve vážné sociální nouzi (např. osaměle žijící seniory či osoby s chronickým duševním onemocněním).

Pomoc v rámci této intervence bude proto zacílena na osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, zejména materiálně deprivované rodiny s dětmi, osoby bez domova, osoby ohrožené ztrátou bydlení, osoby či domácnosti žijící v nevyhovujícím

⁹ H.S.P., 2012, s. 10.

¹⁰ MPSV, 2013, s. 10.

¹¹ *Ibid.*

¹² *Ibid.*, s. 11.

¹³ Drůbež nebo ryby nebo ekvivalent pro vegetariány.

¹⁴ Evropská komise, 2011, s. 14.

bydlení, např. v provizorním bydlení či přelidněném bytě, a jiné osoby ve vážné sociální nouzi.

Potraviny budou nejchudším osobám poskytovány organizacemi, které zajišťují stravu či pomoc při zajištění stravy pro nejchudší osoby, a to v podobě hotových jídel nebo potravinových balíčků (včetně dětské stravy a nealkoholických nápojů). Při zpracování potravin přímo u poskytovatele (např. v nízkoprahových denních centrech (NDC)), mohou být hotová jídla konzumována přímo na místě, případně strava může být upravena tak, aby si ji lidé mohli odnést. Balíčky budou připravovány tak, aby si je mohli koneční příjemci z odběrného místa odnést s sebou a připravit si stravu sami (např. osoby či rodiny pobývající v azylových domech či domech na půl cesty). Balíčky či stravu je též možné poskytovat přímo lidem v jejich vlastních domovech, konkrétně v rámci terénní práce (např. v rámci činností NDC poskytujících rovněž terénní služby nebo terénních programů).

Při poskytování potravinové pomoci bude dbáno na rozmanitost produktů, a proto bude ve spolupráci s odborníky a zástupci partnerských organizací stanoven rozsah komodit pro distribuci.

Poskytování doprovodných opatření (DO) ze strany partnerských organizací, které jsou v přímém kontaktu s konečnými příjemci, je povinné. **Podporou v rámci DO se rozumí sociální práce poskytovaná v rámci registrovaných sociálních služeb¹⁵.** Poskytování DO, která budou doplňovat distribuci pomoci, je důležité z pohledu hledání udržitelného řešení sociálního vyloučení.

Pomoc včetně DO (charakteru bezúhradových sociálních služeb¹⁶) v rámci OP bude konečným příjemcům poskytována bezplatně, přičemž tato opatření nebudou považována za fakultativní součást sociální služby. Při poskytování pomoci bude ze strany poskytovatelů dbáno na to, aby nedocházelo ke stigmatizaci nejchudších.

Financování DO bude zajištěno z národních zdrojů, zejména dotačních systémů na podporu sociálních služeb a dále z prostředků ESF. Financování DO z OP bude realizováno pouze pokud nebude plně pokryto z dotací na sociální služby, nebo ESF¹⁷ a to z důvodu ošetření duplicitního financování, neboť DO jsou obsahově shodná se sociálními službami definovanými v zákoně o soc. službách.

Poskytování potravin v rámci OP může vhodně doplnit národní systém sociální ochrany – finanční i nefinanční nástroje (sociální dávky, sociální služby a práci). Zlepšení dostupnosti potravin, které eliminuje u klientů sociálních služeb malnutrici, může snížit potravinovou deprivaci u nejchudších osob a společně s poskytováním doprovodných opatření tak přispět ke snížení rizika jejich chudoby a sociálního vyloučení.

¹⁵ Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Případné financování DO z OP PMP bude prováděno zpětně na základě prokázání rozdílu mezi dotacemi na sociální služby a reálně vykázanými výdaji na realizaci DO a to dle limitu stanoveného v čl. 26 Nařízení o FEAD.

2.2.2 Národní systém pro distribuci pomoci

Pomoc konečným příjemcům bude poskytnuta prostřednictvím poskytovatelů registrovaných sociálních služeb¹⁸, kteří pracují s cílovými skupinami dle kap. 3.1 – nestátních neziskových organizací, příp. veřejných subjektů. Pro provádění programu budou využity již existující kapacity stávající distribuční sítě využívané v rámci ukončeného potravinového programu. Za účelem zvýšení dopadů programu se však oproti předcházejícímu programu EU předpokládá výraznější zapojení partnerů na místní, příp. regionální úrovni. Jedná se zejména o zapojení obcí, jejichž role zejména spočívá ve zjišťování potřeb poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území a informování nejpotřebnějších obyvatel obce o dostupné pomoci v místě, příp. zapojení organizací zřizovaných obcemi a kraji jakožto lokálních partnerů distribuujících pomoc konečným příjemcům. Nezbytné je také zapojení krajských poboček a kontaktních pracovišť Úřadu práce, a to proto, aby se informace o dostupné pomoci dostaly k potřebným cílovým skupinám (CS).

Potravinovou pomoc mohou distribuovat poskytovatelé sociálních služeb také s využitím dobrovolníků a to za předpokladu existence smlouvy vymezující rozsah a podmínky dobrovolnické práce¹⁹.

Žádost o poskytnutí dotace předloží partnerská organizace řídicímu orgánu (ŘO). Poskytování pomoci konečným příjemcům může zajistit příjemce dotace samostatně nebo ve spolupráci s lokálními partnery – neziskovými či veřejnými subjekty za podmínky vymezení spolupráce ve smlouvě o partnerství.

Potravinovou pomoc zajistí příjemce dotace nákupem prostřednictvím veřejných zakázek dle příslušných právních předpisů²⁰ a zajistí realizaci smluv uzavřených s vybranými dodavateli. Dodavatel bude dodávat potraviny na místo určení na území ČR.

V ČR na národní úrovni není realizován žádný vládní program, který by nabízel systémové řešení potravinové pomoci a podporoval poskytovatele této pomoci přímými dodávkami potravin.

2.3 Materiální deprivace u rodin s dětmi ve vážné sociální nouzi

2.3.1 Popis intervence

Z pohledu eliminace rizik chudoby a sociálního vyloučení patří zmírňování materiální deprivace u rodin s dětmi ve vážné sociální nouzi mezi hlavní intervenční priority programu. Poskytování podpory dětem je zvláště důležité, neboť v případě dětí vyrůstajících v chudobě a sociálním vyloučení, je v souvislosti s přístupem ke zdrojům méně pravděpodobné, že v dospělosti využijí plně svůj potenciál pro uplatnění na pracovním trhu. Pro takové děti existuje vyšší riziko, že se stanou nezaměstnanými a zůstanou v pasti chudoby a sociálního vyloučení.

¹⁸ Viz pozn. pod čarou č. 15.

¹⁹ V souladu se zákonem č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

V ČR představují děti a rodiny s dětmi podstatnou skupinu významně ohroženou chudobou a sociálním vyloučením. Podobně jako v celé EU i v ČR jsou děti ohroženy více než populace dospělých. Zatímco dospělých bylo v roce 2012 ohroženo chudobou a sociálním vyloučením 15,5 % a osob nad 65 let 10,8 %, dětí mladších 16 let bylo v ČR více než 18 %.²¹ Děti jsou rovněž ohrožené závažnou materiální deprivací (8,5 %) více než běžná populace (6,6 %), neúplné rodiny s dětmi (17,7 %) či rodiny se 3 a více dětmi (12,9 %) patří mezi domácnosti z pohledu materiální deprivace rovněž mezi nejvíce ohrožené.²² Více než 20 % dětí, které trpí materiální deprivací, si nemůže dovolit nosit nové oblečení, protože si je rodiče nemohou dovolit koupit.²³

Na situaci nejchudších rodin reaguje ČR nástroji finanční pomoci, jako jsou dávky v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení), a dále poskytováním sociálních služeb. Právě počty příjemců příspěvku v hmotné nouzi mohou dobře indikovat rozsah problému a národních potřeb. Domácností s dětmi, které čerpaly příspěvek na živobytí, tzn. že se ocitly v absolutní chudobě, bylo více než 40 tis. (převážnou část příjemců dávek tvořily rodiny s dětmi). Znepokojující je navíc fakt, že v porovnání s předchozími roky došlo k nárůstu podílu těchto domácností.²⁴ Nedostatečné příjmy, které chudým domácnostem často umožňují pouze velmi těžko či dokonce vůbec pokrýt náklady na bydlení, vedou ke zvýšení rizika ztráty bydlení či přímo k jeho ztrátě a související extrémní materiální deprivaci. Třebaže v ČR je počet rodin s dětmi, které by byly zcela bez přístřeší, marginální, existuje nezanedbatelná část populace, téměř 9 tis. rodin s dětmi, které nežijí ve vlastním či nájemním bydlení.²⁵

Zacílení intervence a kategorizace pomoci

Pomoc v rámci této intervence bude zacílena předně na domácnosti s dětmi ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, zejména materiálně deprivované rodiny bez vlastního či nájemního bytu (např. v azylových domech či v ubytovnách), sociálně slabé rodiny s dětmi žijícími v nejistém či nevyhovujícím bydlení, rodiny ve finanční tísní či žijící v sociálně vyloučených lokalitách a neúplné rodiny s nízkou pracovní intenzitou.

Mezi přední potřeby této cílové skupiny patří zejména zajištění zboží souvisejícího se základní péčí o dítě, jako jsou hygienické potřeby, ošacení, obuv, školní potřeby, základní novorozenecké a kojenecké vybavení neinvestiční povahy²⁶, základní kuchyňské vybavení neinvestiční povahy pro zpracování a podávání potravin, zdravotnické potřeby pro základní ošetření, základní sanitační prostředky. Podrobnější výčet oblastí potřeb konečných příjemců v rámci této intervence bude uveden v prováděcí dokumentaci, která bude připravena v konzultaci s relevantními partnery a schválena ŘO. V kompetenci poskytovatelů pomoci bude konkrétní identifikace potřeb konečných příjemců.

²¹ EU-SILC 2012, 2014.

²² *Ibid.*

²³ Evropská komise, 2011, s. 14.

²⁴ Sirovátka *et al.*, 2013, s. 84-85.

²⁵ *Ibid.*, s. 86 a 88.

²⁶ Ve smyslu ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o pořízení jiného majetku než ICT (včetně nábytku) s pořizovací cenou 3 – 40 tis. Kč včetně a dobou použitelnosti delší než 1 rok, případně cenou nižší než 3 tis. Kč pokud je interními předpisy stanovena spodní hranice nižší.

Doprovodná opatření

Popis doprovodných opatření je shodný s indikativním výčtem uvedeným v kapitole 2.2.1.

V rámci této oblasti intervence tedy jednotlivá opatření zlepší dostupnost základního spotřebního zboží pro sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené rodiny s dětmi a přispějí tak ke zmírnění materiální deprivace a snížení rizika chudoby těchto rodin a v omezené míře – prostřednictvím doprovodných opatření – ke zmírnění jejich sociálního vyloučení.

2.3.2 Národní systém pro distribuci pomoci

Pomoc konečným příjemcům bude poskytnuta prostřednictvím poskytovatelů registrovaných sociálních služeb²⁷ – nestátních neziskových organizací, případně veřejných subjektů. Předpokládá se zajištění spolupráce poskytovatelů pomoci s obcemi, které by měly informovat nejpotřebnější obyvatele obce o dostupné pomoci v místě.

Vzhledem k provázanosti pomoci s doprovodnými opatřeními bude pomoc konečným příjemcům k dispozici skrze zařízení sociálních služeb, jako jsou například azylové domy pro rodiny s dětmi, intervenční centra, ambulantní a terénní služby jako sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, krizová pomoc, terénní programy.

Základní materiální pomoc lze poskytovat nejen prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb, ale i prostřednictvím dobrovolníků za předpokladu existence smlouvy s poskytovatelem sociální služby, která vymezuje rozsah a podmínky dobrovolnické práce²⁸ a poskytovaných doprovodných opatření.

Žádost o poskytnutí dotace na daný projekt předloží partnerská organizace ŘO. Poskytování pomoci konečným příjemcům může zajistit příjemce dotace samostatně nebo ve spolupráci s lokálními partnery – neziskovými či veřejnými subjekty za podmínky vymezení spolupráce ve smlouvě o partnerství.

Základní materiální pomoc zajistí příjemce dotace nákupem prostřednictvím veřejných zakázek dle příslušných právních předpisů²⁹ a zajistí realizaci smluv uzavřených s vybranými dodavateli. Dodavatel bude dodávat potraviny na místo určení na území ČR.

Předpokládá se využití stávající distribuční sítě využívané v rámci ukončeného potravinového programu a případné zapojení dosud nezúčastněných subjektů do distribuce pomoci.

²⁷ Viz poznámka č. 15.

²⁸ Viz poznámka č. 19.

²⁹ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

2.4 Materiální deprivace osob bez domova, osob ohrožených ztrátou bydlení a osob ve vážné sociální nouzi

2.4.1 Popis intervence

Zmírnění materiální deprivace a snížení rizik chudoby a sociálního vyloučení osob bez domova a osob ohrožených ztrátou bydlení či žijících v nejistém bydlení, nebo jiných osob ve vážné sociální nouzi je další intervenční prioritou tohoto programu.

Bezdomovectví je obecně považováno za nejzávažnější formu sociálního vyloučení, které je doprovázeno extrémní chudobou a materiální deprivací. Osoby bez domova v ČR představují značně heterogenní skupinu zahrnující „zjevné bezdomovce“, tj. osoby bez přístřeší, „skryté bezdomovce“, tj. osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v některých pobytových sociálních službách (azylových domech či domech na půl cesty) či komerčních ubytovacích zařízeních. Rozsah tohoto jevu lze těžce vyčíslit, ale odhaduje se, že v ČR žije téměř 30 tisíc takových osob.³⁰ Zhruba 20 tisíc lidí žije na ulici, dalších téměř 9 tisíc lidí využívá ubytovací zařízení pro osoby bez přístřeší – azylové domy či domy na půl cesty. Znepokojující je fakt, že se mezi osobami bez domova v posledních letech zvýšil – vedle rodin s dětmi – zejména počet mladých lidí (předně opouštějících institucionální péči).³¹ Dle některých odhadů je v ČR dalších asi 100 tisíc osob ohrožených ztrátou bydlení, tzn. jejich bydlení je nejisté (např. z důvodu finanční/dluhové tísně).³² Vážná materiální deprivace je charakteristická rovněž pro jiné skupiny obyvatel, jako například osaměle žijící seniory, dlouhodobě nezaměstnané osoby či obyvatele sociálně vyloučených lokalit, které se nacházejí na území celé ČR.

Zacílení intervence a kategorizace pomoci

Pomoc v rámci této intervence bude zacílena předně na osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, zejména na materiálně deprivované osoby bez domova (osoby žijící na ulici, přespávající v noclehárnách, v azylových domech a domech na půl cesty), na osoby ohrožené ztrátou bydlení (žijící v nejistém či nevhodném bydlení), např. ohrožené vystěhováním či v sociálně vyloučených lokalitách, ale i jiné osoby ve vážné sociální nouzi (např. osamělí senioři, dlouhodobě nezaměstnané osoby či obchodované a vykořisťované osoby).

Konečným příjemcům v rámci této intervence budou prostřednictvím partnerských organizací distribuovány zejména hygienické potřeby pro zajištění osobní hygieny, zdravotnické potřeby pro základní ošetření, ošacení, obuv, deky a spací pytle a základní kuchyňské vybavení neinvestiční povahy³³ pro přípravu, zpracování a podávání potravin. Podrobnější výčet oblastí potřeb konečných příjemců v rámci této intervence bude uveden v dokumentaci pro provádění programu, která bude připravena v konzultaci s relevantními partnery a schválena ŘO.

³⁰ MPSV, 2013, s. 10.

³¹ *Ibid.*

³² *Ibid.*, s. 11.

³³ Ve smyslu ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o pořízení jiného majetku než ICT (včetně nábytku) s pořizovací cenou 3 – 40 tis. Kč včetně a dobou použitelnosti delší než 1 rok, případně cenou nižší než 3 tis. Kč pokud je interními předpisy stanovena spodní hranice nižší.

V kompetenci poskytovatelů pomoci bude pak konkrétní identifikace potřeb konečných příjemců v rámci vymezených oblastí.

Doprovodná opatření

Popis doprovodných opatření je shodný s indikativním výčtem uvedeným v kapitole 2.2.1.

V rámci této oblasti intervence tedy jednotlivá opatření zlepší dostupnost základního spotřebního zboží pro osoby bez domova, osoby ohrožené ztrátou bydlení nebo osoby ve vážné sociální nouzi a přispějí tak ke zmírnění materiální deprivace a snížení rizika chudoby těchto osob a v omezené míře – prostřednictvím doprovodných opatření – ke zmírnění jejich sociálního vyloučení.

2.4.2 Národní systém pro distribuci pomoci

Pomoc konečným příjemcům bude poskytnuta prostřednictvím poskytovatelů registrovaných sociálních služeb³⁴ – nestátních neziskových organizací, případně veřejných subjektů. Předpokládá se zajištění spolupráce poskytovatelů pomoci s obcemi, které by měly informovat nejpotřebnější obyvatele obce o dostupné pomoci v daném místě.

Vzhledem k provázanosti pomoci s doprovodnými opatřeními bude pomoc konečným příjemcům k dispozici skrze zařízení sociálních služeb, jako jsou například azylové domy, noclehárny, domy na půl cesty, nízkoprahová denní centra, centra denní služeb, a služby jako jsou krizová pomoc, terénní programy, kontaktní centra, a další služby pro nejpotřebnější.

Základní materiální pomoc lze poskytovat nejen prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb, ale i prostřednictvím dobrovolníků za předpokladu existence smlouvy s poskytovatelem sociální služby, která vymezuje rozsah a podmínky dobrovolnické práce³⁵ a poskytovaných doprovodných opatření.

Žádost o poskytnutí dotace na daný projekt předloží partnerská organizace ŘO. Poskytování pomoci konečným příjemcům může zajistit příjemce dotace samostatně nebo ve spolupráci s lokálními partnery – neziskovými či veřejnými subjekty za podmínky vymezení spolupráce ve smlouvě o partnerství.

Základní materiální pomoc zajistí příjemce dotace nákupem prostřednictvím veřejných zakázek dle příslušných právních předpisů³⁶ a zajistí realizaci smluv uzavřených s vybranými dodavateli. Dodavatel bude dodávat potraviny na místo určení na území ČR.

Předpokládá se využití stávající distribuční sítě využívané v rámci ukončeného potravinového programu a případné zapojení dosud nezúčastněných subjektů do distribuce pomoci.

³⁴ Viz poznámka č. 15.

³⁵ Viz poznámka č. 19.

³⁶ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů.

2.5 Ostatní relevantní informace

Návaznost operačního programu na národní systém sociální ochrany

Národní politiky v oblasti sociální ochrany obyvatel ČR vycházejí ze základního práva uvedeného v Listině základních práv a svobod ČR: „Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek“. Systém sociálního zabezpečení zahrnuje systém penzijního, nemocenského a zdravotního pojištění, státní politiku zaměstnanosti a nepříspěvkový systém dávek státní sociální podpory, dávek v hmotné nouzi a pro osoby se zdravotním postižením.

Rodinám s nezaopatřenými dětmi, které se ocitly v sociálně nepříznivé situaci, již její členové nejsou schopni vyřešit pomocí vlastních finančních prostředků a schopností, finančně přispívá stát prostřednictvím nepříspěvkového systému státní sociální podpory³⁷. Osobám a domácnostem ohroženým chudobou a sociálním vyloučením, které nemají dostatečné příjmy, je pomoc státem zajištěna prostřednictvím systému pomoci v hmotné nouzi³⁸, jehož cílem je zajistit uspokojení základních potřeb v oblasti obživy a bydlení.

Problematika dostupnosti bydlení u osob ohrožených jeho ztrátou je v rámci sociálního zabezpečení řešena jak prostřednictvím dávky státní sociální podpory (konkrétně příspěvku na bydlení), tak dávky pomoci v hmotné nouzi (doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc). Jedná se o nástroje řešící výhradně finanční nedostatečnost určitých skupin osob či domácností, které jsou definovány uvedenou legislativou.

Kromě poskytování přímé finanční pomoci je sociálně nepříznivá situace osob řešena prostřednictvím sociálních služeb. Současný zákon o sociálních službách³⁹ mimo jiné upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci, taxativně vymezuje jednotlivé druhy sociálních služeb, jejichž základním cílem je zajištění pomoci a podpory osobám za účelem jejich sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Sociální služby jsou poskytovány jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní. V tomto systému, jehož silnou stránkou je právě návaznost sociálních služeb a propustnost mezi nimi, patří mj. také mezi činnosti některých stávajících služeb poskytnutí stravy nebo pomoci při zajištění stravy či například poskytnutí pomoci při osobní hygieně.

Osoby v nepříznivé sociální situaci mohou tedy v rámci těchto systémů získat finanční dávky a příspěvky a využít dostupné sociální služby, které jim mají pomoci překonat sociálně nepříznivou situaci a snížit riziko jejich sociálního vyloučení a chudoby.

Poskytování podpory nejchudším osobám probíhá rovněž na lokální úrovni, a to z úrovně obcí. Vedle registrovaných sociálních služeb ukládá zákon o sociálních službách⁴⁰ povinnosti obecním úřadům obcím s rozšířenou působností na území svého správního obvodu koordinovat poskytování sociálních služeb a realizovat činnosti sociální práce vedoucí

³⁷ Dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ Viz poznámka č. 15.

⁴⁰ *Ibid.*

k řešení nepříznivé sociální situace svých občanů a sociálnímu začleňování. Přitom spolupracují s krajskou pobočkou Úřadu práce (ÚP) a krajským úřadem.

Neboť v rámci národních systémů sociální ochrany určených pro pomoc nejchudším osobám není konečným příjemcům bezplatně poskytována potravinová ani materiální pomoc (mimo zařízení sociálních služeb), může tento program vhodně doplňovat národní systém sociálního zabezpečení a existující finanční i nefinanční nástroje pomoci nejchudším.

Pro využití potenciálu komplementarity OP PMP s národními politikami sociální ochrany a snížení rizika překryvu těchto politik je při poskytování potravinové a základní materiální pomoci zásadní role partnerů na lokální úrovni, kteří jsou v přímém kontaktu s CS a disponují znalostí potřeb jednotlivců na místní úrovni. Pro ověřování potřebnosti, kontrolu zneužívání a snížení rizika duplicitního poskytování pomoci bude ŘO vyžadovat od partnerských organizací v rámci poskytování pomoci interní nastavení mechanismů kontroly a zároveň bude u partnerských organizací v součinnosti s ostatními relevantními subjekty provádět kontrolní činnost.

3 PROVÁDĚNÍ PROGRAMU

3.1 Identifikace nejchudších osob

Nejchudšími osobami, v souladu s kap. 2, jsou osoby v nepříznivé sociální situaci, kterou se rozumí oslabení nebo ztráta schopností z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby.

Kritérium výběru osob a domácností:

- Osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením, které nežijí ve vlastním či nájemním bydlení nebo jsou ohroženy jeho ztrátou či žijí v nevyhovujícím bydlení, nebo jsou ve vážné sociální nouzi.

V souladu s tímto kritériem se jedná zejména o následující cílové skupiny (CS):

- rodiny a osoby bez vlastního/nájemního bytu, které ztratily bydlení nebo nemají kde bydlet;
- sociálně slabé ne/úplné rodiny s dětmi pod hranicí chudoby nebo na její hranici žijící v nejistém či nevhodném bydlení či rodiny ve finanční či sociální tísní;
- osoby po opuštění instituce – zařízení pro výkon trestu odnětím svobody, zdravotnická zařízení, mladí dospělí po opuštění péstounské či institucionální péče (dětské domovy, diagnostické a výchovné ústavy)⁴¹;
- osoby žijící v nejistém bydlení (např. ohrožené vystěhováním, ve finanční tísní);
- osoby žijící v nevyhovujícím bydlení (např. byty ve špatném technickém stavu, nezpůsobilé k obývání či přelidněné);
- osoby v sociální nouzi (řešení akutní krizové situace například následujících cílových skupin: osaměle žijících seniorů, dlouhodobě nezaměstnaných, osob s chronickým onemocněním, obchodovaných a vykořisťovaných osob).

Výše uvedený seznam CS je indikativní a ŘO jej může v souladu s výše uvedeným kritériem v průběhu provádění rozšířit, a to v konzultaci s příslušnými zúčastněnými stranami (aniž by došlo ke střetu zájmů).

Identifikace konkrétních osob z uvedených CS bude v kompetenci příjemců/partnerů (poskytovatelů pomoci konečným příjemcům), příp. ve spolupráci s místně příslušnou obcí s rozšířenou působností.

⁴¹ Pomoc nebude distribuována osobám v institucích, jejichž potřeby jsou zajištěny z jiných finančních zdrojů, např. dětem v institucionální péči - zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy, v dětských domovech pro děti do 3 let věku a v obdobných ústavech (zařízeních) dle z. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

3.2 Výběr operací

ŘO je odpovědný za transparentní, objektivní a efektivní systém výběru projektů, aby byla zajištěna kvalita realizovaných projektů v souladu s cíli programu. ŘO zajišťuje vypracování návrhů kritérií pro výběr projektů.

Výběr projektů bude probíhat formou výzev k předkládání žádostí o dotace. Vyhlášení výzev zabezpečuje ŘO, který zajistí vydání prováděcí dokumentace.

Výběr projektů je realizován v následujících fázích:

V první fázi bude posouzena přijatelnost projektu na základě stanovených kritérií. V následném kroku projde projekt věcným hodnocením (kvality) na základě stanovených kritérií, která byla vypracována ŘO a schválena Pracovní skupinou a bude provedena ex-ante analýza rizik. Konečné schválení projektů zajišťuje výběrová komise. V případě potřeby je možné zapojit do hodnocení externí experty.

Mezi kritéria přijatelnosti operací patří:

- Projekt splnil formální náležitosti uvedené ve výzvě k předkládání projektů.
- Právní forma žadatele a partnerů vyhovuje podmínkám OP.
- Územní zaměření podpory: projekt je realizován pouze na území ČR.
- Aktivita projektu jsou zaměřené na bezplatné poskytování potravinové a/nebo materiální pomoci a doprovodných opatření.
- Vybraná cílová skupina je v souladu s kategoriemi uvedenými v OP, kap. 3.1.
- Při rozdělování pomoci jsou dodrženy principy dle čl. 5 Nařízení o FEAD⁴².
- Jsou dodržena pravidla způsobilosti výdajů podle čl. 22, 23, 26 Nařízení o FEAD⁴³.

Systém hodnocení kvality bude založen na souboru otázek, které budou hodnoceny na základě předložené žádosti a to v těchto kategoriích:

- schopnosti a zkušenosti žadatele,
- potřebnost projektu a jeho regionální přínos,
- princip partnerství,
- reálnost a přiměřenost rozpočtu,
- adekvátnost doprovodných opatření (např. mobilita a „bezprahovost“⁴⁴).

Hodnotící kritéria budou podrobně specifikována v dokumentaci pro provádění programu.

Podpora je poskytována ve formě nevratné přímé pomoci (dotace) prostřednictvím principu financování ex-ante na projekty ve výši 100 % vynaložených způsobilých výdajů.

⁴² Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 223/2014 o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ V projektu jsou poskytovány služby lidem, pro které jsou stacionární sociální služby pro lidi bez domova a další relevantní cílové skupiny nedostupné.

3.3 Výběr partnerských organizací/příjemců dotace

Partnerskými organizacemi jsou veřejné subjekty nebo neziskové organizace, které poskytují potraviny nebo základní materiální pomoc společně s doprovodnými opatřeními, a to přímo, nebo prostřednictvím jiných partnerských organizací.

V rámci provádění OP PMP jsou rozlišeny následující 2 typy partnerských organizací.

1) Partnerská organizace vybraná ŘO jakožto **příjemce dotace** je nestátní neziskový subjekt (působící zpravidla na národní, nadregionální nebo regionální úrovni), který:

- poskytuje nebo zajistí sám nebo ve spolupráci s partnery projektu distribuci potravinové a/nebo základní materiální pomoci konečným příjemcům, včetně doprovodných opatření. V případě, že příjemce dotace neposkytuje pomoc přímo konečným příjemcům, nemusí být registrovaným poskytovatelem sociálních služeb⁴⁵. V takovém případě však musí mít registrované sociální služby všichni ostatní partneři příjemce dotace, kteří poskytují potravinovou a/nebo materiální pomoc včetně doprovodných opatření konečným příjemcům,
- prokázal sám nebo ve spolupráci s ostatními partnery, že:
 - má organizační, provozní a technické zázemí pro provádění distribuce pomoci,
 - disponuje personálním zabezpečením pro poskytování pomoci a doprovodných opatření,
 - má zkušenosti s poskytováním potravinové a/nebo materiální pomoci a zkušenosti s prací s cílovými skupinami.

2) **Partnery projektu** mohou být nestátní neziskové a veřejnoprávní subjekty⁴⁶, působící zpravidla **na lokální úrovni**, které jakožto distributoři potravinové a/nebo materiální pomoci přímo konečným příjemcům musí být z důvodu zajištění poskytování doprovodných opatření registrovanými poskytovateli sociálních služeb⁴⁷. Všichni partneři zapojení do distribuce pomoci musí mít s příjemcem dotace zodpovědným za realizaci projektu uzavřenou smlouvu o partnerství vymezující rozsah spolupráce. Relevance lokálních partnerů bude posouzena a schválena ŘO.

3.4 Doplnkovost s ESF

Opatření OP PMP jsou komplementární s aktivitami OPZ v rámci investiční priority 2.1 - specifického cíle 1 „Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce“, který je přímo zaměřen na různé skupiny osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených (tj. včetně osob bez přístřeší apod.). Nejpotřebnějším osobám budou poskytovány v návaznosti na

⁴⁵ Viz pozn. č. 15.

⁴⁶ V případě NNO se jedná o partnerství s finančním příspěvkem, v případě veřejnoprávních subjektů o partnerství s nefinančním příspěvkem. Více definice partnerství uvedena v příloze č. 1.

⁴⁷ Viz pozn. č. 15.

potravinovou/materiální pomoc z Fondu evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD) služby prostřednictvím realizovaných projektů ESF a to zejména v následujících oblastech:

- podpora sociálního začleňování osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených prostřednictvím sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších služeb obecného zájmu;
- podpora služeb poskytovaných terénní a ambulantní formou, podpora komunitní sociální práce; podpora specifických nástrojů k prevenci a řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách;
- podpora služeb zaměřených na prevenci sociálního vyloučení osob, služeb poskytovaných terénní a ambulantní formou, podpora komunitní sociální práce;
- vzdělávání a poradenství, aktivizační, asistenční a motivační programy pro osoby ohrožené sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučené;
- aktivní pomoc osobám sociálně vyloučeným či sociálním vyloučením ohroženým se zajištěním přístupu k sociálním službám, službám pro rodiny a děti a dalším navazujícím službám podporujících sociální začleňování, včetně přístupu k zaměstnání a odpovídajícímu bydlení.

Kromě přímé práce s cílovou skupinou, které je věnována primárně investiční priorita 2.1, lze komplementaritu spatřovat také v aktivitách investiční priority 2.2, i když její primární zaměření je zacíleno spíše na systém služeb jako takový (zvýšení jeho dostupnosti, udržitelnosti, kvality atd.), ovšem i systémový projekt v investiční prioritě 2.2 může mít pilotní ověření formou práce s cílovou skupinou.

Veškeré aktivity, které bude potřeba komplementárně podporovat k opatřením FEAD (tj. zejména terénní programy, terénní soc. práci, poradenství, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, motivační programy atp.), jsou pokryty v rámci prioritní osy 2 (zejména investiční priority 1) OPZ, taktéž i cílové skupiny, relevantní pro FEAD, jsou pokryty i OPZ.

V případě, že existuje návaznost na projekty a služby financované z ESF, žadatel tuto návaznost v projektové žádosti uvede a to včetně obsahu těchto služeb.

Aktivity směřující k sociálnímu začleňování pro nejchudší osoby, tzn. doprovodná opatření, mohou být financovány z ESF z OPZ, konkrétně v rámci prioritní osy Sociální začleňování a boj s chudobou. Koordinace aktivit z obou operačních programů bude zajištěna úzkou spoluprací obou řídicích orgánů a zastoupením v příslušných monitorovacích výborech a pracovních skupinách. Koordinace je usnadněna tím, že oba řídicí orgány jak pro OPZ tak pro OP PMP budou součástí jedné sekce Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) – Úseku pro fondy EU.

Na úrovni věcné provázanosti opatření v oblasti sociálního začleňování je dále možné uvést komplementaritu také s ERDF – Integrovaným regionálním OP (IROP), a to v rámci prioritní osy 2 (Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů) - specifický cíl 2.1 - Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi.

3.5 Institucionální uspořádání

Základní uspořádání implementační struktury programu je následující:

Za správné a efektivní řízení a provádění operačního programu v souladu s předpisy Evropské unie a s národními normami je odpovědný řídicí orgán. Na základě Usnesení vlády č. 534 ze dne 9. července 2014 bylo pověřeno zajištěním funkce řídicího orgánu MPSV ČR. Řídicím orgánem bude v rámci organizační struktury pověřen útvar Úseku pro fondy EU.

Za celkové finanční řízení prostředků poskytnutých České republice z rozpočtu EU je odpovědný certifikační orgán, ustanovený na MPSV.

Auditní orgán (MPSV – Odbor interního auditu a kontroly) je odpovědný za ověřování účinného fungování řídicího a kontrolního systému programu, za provádění auditů vzorku operací a za zpracování auditní strategie.

Auditní orgán je funkčně nezávislý na řídicím a certifikačním orgánu pro daný operační program.

Rozsah činností jednotlivých orgánů implementační struktury je upraven články 32 až 34 nařízení č. 223/2014 o FEAD (nařízení o FEAD).

Za provádění plateb příjemcům dotací z finančních prostředků kapitoly 313 – MPSV na základě pokynů řídicího orgánu je odpovědný finanční útvar.

3.6 Monitorování a hodnocení

3.6.1 Monitorování

Monitorování je základním nástrojem dosažení efektivního nastavení a řízení implementace programu a projektů. Monitoring zajišťuje sběr dat a předkládá souhrnné informace o aktuálním stavu procesu implementace a realizace projektů a programu. Monitorování zabezpečuje řídicí orgán.

Monitorování implementace operačního programu probíhá ve třech rovinách:

- finanční monitoring, jehož úkolem je sběr dat a informací týkajících se vynaložených finančních prostředků;
- věcný monitoring, který sleduje věcné zaměření projektu z hlediska technického, fyzického a analytického; umožňuje sledování plánovaných cílů zejména pomocí měřitelných indikátorů;
- procedurální monitoring umožňující v reálném čase sledování pokroku v implementaci projektů a programu.

Výše uvedené probíhá prostřednictvím následujících aktivit:

- shromažďování věcných, finančních a časových údajů o projektech, oblastech intervence a programu;
- sledování pokroku realizace a sestavování zpráv o realizaci;
- komunikace s příjemcem dotace;
- kontrolní činnost.

Ukazatele sledování programu

Jedná se o kvantitativní hodnocení dosahování cílů programu. Kvalitativní hodnocení proběhne v rámci střednědobé evaluace v roce 2017, na základě které bude možné program revidovat.

Konkrétní ukazatele sledování provádění programu budou uvedeny a rozpracovány v prováděcí dokumentaci v souladu s článkem 13, bodem 6 nařízením o FEAD a aktem v přenesené pravomoci EK.

Monitorovací systém

Úkolem monitorovacího systému je zajištění jednotného, souhrnného a centrálního monitorování poskytované pomoci. Systém zajistí monitorování na všech úrovních implementace. Systém zajišťuje plnou podporu pro řízení, monitorování, hodnocení a administraci programu a projektů, respektuje požadavky Evropské komise (EK) a zajišťuje požadovanou funkci sběru dat a jejich předávání EK a CO. Systém bude primárním nástrojem pro komunikaci mezi MPSV a EK, tak aby zajistil plnou administraci programů a projektů.

Uživateli systému jsou pracovníci řídicího orgánu a dalších subjektů (certifikační orgán, auditní orgán). Systém umožní poskytnutí požadovaných výstupů pro potřeby Evropské komise.

Systém je datově integrovaný, jednotný a splňuje požadavky na bezpečnost uložených dat.

Monitorovací systém zajistí sledování následujících činností:

- čerpání prostředků z fondu,
- čerpání prostředků národního spolufinancování,
- monitorování, hodnocení a kontrolu,
- komunikaci s EK,
- sledování údajů na úrovni příjemce dotace,
- naplňování monitorovacích indikátorů.

Elektronická výměna dat s EK

ČR využije variantu předávání dat do systému EK SFC 2014+ prostřednictvím technického rozhraní a služeb internetu. Elektronická výměna dat zahrnuje přenos dat z české databáze do databáze EK SFC 2014+. Tento systém splňuje požadavek EK na eGovernment.

3.6.2 Hodnocení

Hodnocení je prováděno v souladu s povinnostmi ustanovenými v rámci článků 13 až 16 nařízení o FEAD a metodickými pokyny EK.

Evaluační plán

Evaluační plán je rámcovým plánem evaluačních aktivit operačního programu na léta 2014-2020. Podle potřeby se plán aktualizuje a detailně rozpracovává. Plnění evaluačního plánu se vyhodnocuje v ročních intervalech. Evaluační plán schvaluje řídicí orgán MPSV. Evaluační plán obsahuje oblasti hodnocení, specifikaci řídicí struktury odpovědné za hodnocení, indikativní časový plán evaluačních aktivit, plánované finanční zdroje.

3.7 Technická asistence

Cílem technické asistence (TA) je zajistit řádnou implementaci programu aktivitami řízení, kontroly, zajištění implementace a propagace programu.

V rámci procesu řízení budou z TA financovány aktivity, které souvisejí s přípravou operačního programu, zajištěním předběžného hodnocení programu a dále přípravou, výběrem a hodnocením operací. Z TA budou financována rovněž opatření k budování kapacit partnerských organizací, tedy aktivity na posílení absorpční kapacity předkladatelů projektů, jako jsou semináře a školení pro žadatele, metodická podpora příjemcům dotací apod. Aktivity technické pomoci pokrývají jednání Pracovní skupiny pro nastavení operačního programu pro využívání Fondu evropské pomoci nejhudším osobám v programovém období 2014-2020, účast odborníků jiných subjektů na těchto jednáních a zpracování podkladů pro jednání.

Kontrolní aktivity se týkají auditů a kontrol prováděných i v místě realizace operací. Financovány budou rovněž aktivity na vybudování administrativní kapacity potřebné pro implementaci operací (kontrola monitorovacích zpráv, platby příjemcům dotací). Další podpůrné aktivity spadající pod záběr technické pomoci souvisí s odměňováním zaměstnanců a odborných poradců.

V rámci TA budou realizovány aktivity související s pořízením, instalací a propojením počítačových systémů a pořízením základního vybavení pro pracovníky implementačních orgánů. Dále do aktivit financovaných z TA spadá zlepšování metod hodnocení a výměny informací o praktických postupech realizace pomoci, tvorby a šíření příkladů dobré praxe, školení zaměstnanců a dalších zainteresovaných pracovníků, organizace seminářů a workshopů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých aktérů.

Ostatní náklady technické pomoci se týkají provádění potřebných analýz a studií měřících dopady realizace programu a efektivitu řízení, šíření informací, vytváření sítí, zvyšování povědomí o FEAD a samotném operačním programu (publicita) a pořádání informačních a propagačních akcí, vydávání propagačních materiálů a provádění analýz dopadů těchto akcí.

Příjemcem podpory bude MPSV, které zajišťuje výkon klíčových orgánů implementace.

4 ZAPOJENÍ ZAJINTERESOVANÝCH SUBJEKTŮ

S cílem co nejvhodněji reagovat na různé potřeby a zdokonalit poskytování pomoci nejchudším osobám bude OP vypracováván, programován, prováděn, monitorován a vyhodnocován za dodržení zásady partnerství a v konzultaci s klíčovými zainteresovanými subjekty. Těmito subjekty jsou partnerské organizace, kterými jsou nestátní neziskové organizace poskytující potravinovou a materiální pomoc, příslušné regionální, obecní a jiné orgány veřejné správy, subjekty zastupující občanskou společnost a nezávislí odborníci na danou oblast.

Při přípravě programového dokumentu i při samotném provádění programu je partnerství zajišťováno zejména prostřednictvím Pracovní skupiny (PS)⁴⁸, která vytváří platformu pro zajištění přiměřeného a transparentního konzultačního procesu se zástupci výše uvedených subjektů. Jejimi členy jsou zástupci MPSV, Úřadu vlády ČR, regionální a lokální úrovně (Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR) a nestátních neziskových organizací (Asociace nestátních neziskových organizací v ČR, Česká federace potravinových bank, Charita ČR) a Generálního ředitelství Úřadu práce ČR. Na jednání mohou být přizváni odborníci z dalších odborných institucí. Členové PS se podíleli svými připomínkami na výsledné podobě tohoto OP a mohou předkládat další doporučení k úpravám programové dokumentace. Zapojení partnerů do přípravy OP se projevilo zejména v popisech podporovaných typů intervencí a identifikaci konečných příjemců a jejich potřeb.

Princip partnerství bude uplatňován také mezi OP PMP a OPZ (investiční prioritě 1 a 2), a to při přípravě opatření obou programů tak, aby byla komplementární. Tvůrci OPZ jsou zastoupeni ve výše uvedené Pracovní skupině. Oba ŘO, jak pro OPZ, tak pro OP PMP, jsou součástí MPSV. Stejný princip bude uplatňován také při přípravě IROP (ERDF), který je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. MPSV se podílí na přípravě aktivit v rámci prioritní osy 2, specifického cíle 2.1.

⁴⁸ Pracovní skupina pro nastavení operačního programu pro využívání Fondu evropské pomoci nejchudším osobám v programovém období 2014-2020.

5 FINANČNÍ PLÁN

5.1 Plán financování operačního programu

Plán financování operačního programu s uvedením ročních prostředků fondu a odpovídajícího vnitrostátního spolufinancování v rámci operačního programu (v EUR).

	Celkem	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fond (a)	23 329 849	3 138 144	3 200 907	3 264 925	3 330 223	3 396 828	3 464 764	3 534 058
Národní podíl spolufinancování* (b)	4 117 033	553 790	564 866	576 163	587 686	599 440	611 429	623 659
Způsobilé výdaje z veřejných zdroj (c) = (a) + (b)	27 446 882	3 691 934	3 765 773	3 841 088	3 917 909	3 996 268	4 076 193	4 157 717
Spolufinancování (d) = (a) / (c)	0,85							

* „Vnitrostátní spolufinancování“ dle Nařízení č. 223/2014 o FEAD.

5.2 Plán financování dle druhu dotyčné deprivace

Plán financování uvádějící celkovou výši finančních prostředků na podporu z operačního programu podle druhu dotyčné deprivace a související doprovodná opatření (v EUR).

Oblast intervence	Způsobilé výdaje z veřejných zdrojů
Celkem	27 446 882
Technická pomoc	1 372 344
Potravinová deprivace	18 252 176
z toho doprovodná opatření	0
Materiální deprivace u rodin s dětmi v hmotné nouzi	3 911 181
z toho doprovodná opatření	0
Materiální deprivace osob bez domova, osob ohrožených ztrátou bydlení a osob ve vážné sociální nouzi	3 911 181
z toho doprovodná opatření	0

Použité zdroje

EU-SILC 2012, (2014). *Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností za rok 2012*.

EVROPSKÁ KOMISE (2011). *Material deprivation among children, Research Note 7/2011*. Evropská komise, GŘ Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování.

H.S.P. (2012). *Souhrnný materiál pro tvorbu Koncepce práce s bezdomovci v ČR na období do roku 2020*. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz>.

MPSV (2013). *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*.

SIROVÁTKA, T. et al. (2013). *Příjmová chudoba a materiální deprivace v České republice podle indikátorů EU - vývoj v důsledku krize, fiskální konsolidace a sociální reformy*. Praha: VÚPSV.

Právní předpisy a dokumenty

Nařízení č. 223/2014 ze dne 11. března 2014 o Fondu evropské pomoci nejchudším osobám.

Zákon č. 108/2006 Sb., *o sociálních službách*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 198/2002 Sb., *o dobrovolnické službě*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 137/2006 Sb., *o veřejných zakázkách*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., *o účetnictví*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 117/1995 Sb., *o státní sociální podpoře*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 111/2006 Sb., *o pomoci v hmotné nouzi*, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích*, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení vlády č. 534 ze dne 9. července 2014.

Použité zkratky

CO	certifikační orgán
ČR	Česká republika
DO	doprovodná opatření
DPH	daň z přidané hodnoty
EK	Evropská komise
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FEAD	Fond evropské pomoci nejchudším osobám
IROP	Integrovaný regionální operační program
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NDC	nízkoprahové denní centrum
OP PMP	Operační program potravinové a materiální pomoci
OPZ	Operační program Zaměstnanost
PS	Pracovní skupina
ŘO	řídící orgán
SFC	System for Fund Management
TA	technická asistence
ÚP	Úřad práce

Příloha 1: Slovník základních používaných pojmů

Doprovodná opatření – činnosti, které přesahují rámec distribuce potravin nebo základní materiální pomoci a jejichž cílem je zmírňovat sociální vyloučení nebo řešit udržitelnějším způsobem, který současně posiluje postavení nejchudších osob, naléhavé sociální situace, například poradenství týkající se vyváženého stravování nebo domácího rozpočtu.

Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), který byl zřízen Nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 223/2014 ze dne 11. března 2014.

Konečný příjemce – nejchudší osoba nebo osoby, jež obdrží pomoc, resp. konečný uživatel.

Nejchudší osoby – fyzické osoby, ať již jednotlivci, rodiny, domácnosti nebo skupiny složené z takových osob, jejichž potřeba pomoci byla zjištěna v souladu s objektivními kritérii, která určily příslušné vnitrostátní orgány v konzultaci s příslušnými zúčastněnými stranami – aniž by došlo ke střetu zájmů –, nebo která definovaly partnerské organizace a schválily tyto příslušné vnitrostátní orgány; tato kritéria mohou zahrnovat prvky umožňující zaměřit se na nejchudší osoby v určitých zeměpisných oblastech.

Operační program potravinové a materiální pomoci – operační program na podporu distribuce potravin nebo základní materiální pomoci nejchudším osobám, který je spojen s doprovodnými opatřeními zaměřenými na zmírnění sociálního vyloučení nejchudších osob.

Operace – projekt, smlouva nebo opatření, které byly vybrány řídicím orgánem dotčeného operačního programu nebo z jeho pověření a které přispívají k dosažení cílů operačního programu, k němuž se vztahují.

Partnerská organizace/příjemce dotace – nezisková organizace, která poskytuje potraviny nebo základní materiální pomoc, společně s doprovodnými opatřeními přímo nebo prostřednictvím jiných partnerských organizací. Subjekt odpovědný za zahájení nebo za zahájení a provádění operací, jehož operace byla vybrána řídicím orgánem.

Partner projektu / lokální partner – veřejný subjekt nebo nezisková organizace, která poskytuje potraviny a/nebo základní materiální pomoc, společně s doprovodnými opatřeními, přímo konečným příjemcům, a který má uzavřenou smlouvu o partnerství s příjemcem dotace⁴⁹.

Partnerství - je vztah mezi dvěma nebo více subjekty, který spočívá ve spolupráci těchto subjektů při přípravě a následně realizaci projektu. Obsahem spolupráce partnerů je společná tvorba, koordinace, organizace, řízení, monitorování a vyhodnocování projektu.

Účast partnerů musí být opodstatněná a nezastupitelná. Přínos jednotlivých partnerů pro tvorbu či realizaci projektu musí spočívat v zajištění aktivit, bez jejichž realizace by nebylo dosaženo cílů projektu a zároveň je nemůže zajistit sám vlastními zdroji a silami jediný subjekt nebo jiný ze zapojených partnerů. Společné rozhodování partnerů odlišuje projektové

⁴⁹ V souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (§ 14).

partnerství od spolupráce založené na odběratelsko-dodavatelském vztahu, který není pro projektové partnery povolen.

Povaha právních vztahů mezi příjemcem a jeho partnery nesmí být založena na poskytování služeb. Realizace principu partnerství tak nesmí být v rozporu s příslušnými právními předpisy ČR, zejména principu partnerství nesmí být zneužito k obcházení zákona o veřejných zakázkách. Partnerství v projektu není povinné.

Rozlišujeme dva typy partnerů:

- partner s finančním příspěvkem – tento typ partnera přijímá prostřednictvím příjemce část finanční podpory na realizaci věcných projektových aktivit (lze pouze v případě NNO);
- partner bez finančního příspěvku – tento typ partnera se podílí na realizaci věcných aktivit projektu, ale není mu poskytován žádný finanční příspěvek za účast na realizaci projektu (tento typ partnerství bude uplatňován v případě partnerství s veřejnoprávním subjektem).

Vnitrostátní systémy – jakýkoli systém, jenž má, alespoň částečně, stejné cíle jako fond a který provádějí na celostátní, regionální nebo místní úrovni veřejné subjekty nebo neziskové organizace.

Veřejný výdaj – příspěvek z veřejných zdrojů na financování operací, jehož zdrojem je rozpočet celostátních, regionálních nebo místních orgánů veřejné správy, rozpočet Unie související s fondem, rozpočet veřejnoprávních subjektů nebo rozpočet sdružení orgánů veřejné správy nebo veřejnoprávních subjektů.

Základní materiální pomoc – základní spotřební zboží, jehož hodnota je omezená a které je určeno pro osobní spotřebu nejchudších osob, například ošacení, obuv, hygienické potřeby, školní pomůcky a spací pytle.